

להאזין לעצמנו

ראש השנה כיום תרועה:

ראש השנה בתורה:

ובזֹרֶךְ הַשְּׁבִיעִי בְּאָזֶר לְזֹרֶךְ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל מִלְאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:

(במדבר כ"ט, 1)

נקודות למחשבה:

★ על פי התורה, ראש השנה, א' בתשרי – הוא "יום תרועה".
בתורה נזכר ראש השנה כיום בו נשמעת התרועה – תקיעת השופר.
יום שאפיונו הוא – להאזין.

★ על חשיבות השמיעה, ההקשבה, ההאזנה, מעידה
המשנה האומרת כי אף אם תקע אדם בשופר
לתוך בור ושמע רק הברה או הד של תקיעתו, אינו
יוצא ידי חובת המצווה אם לא שמע קול שופר ברור.
כי המצווה אינה התקיעה אלא ההאזנה לה.

"התוקע לתוך הבור או לתוך הדות (מקום מוקף מחיצות)

או לתוך הפֶּטֶס (כלי גדול של חרס),

אם קול שופר שמע, יצא.

ואם קול הברה שמע, לא יצא".

(מסכת ראש השנה, פרק ג', משנה ז')

★ גם בברכה על תקיעת השופר חוזר מוטיב השמיעה:

"בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ

בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְשִׁמַּע קוֹל שׁוֹפֵר".

★ במהלך השנה אנו רגילים לדבר, לפטפט, לשוחח, להשמיע לאחרים את אשר בלבנו. בראש השנה אנו מצווים להאזין.

יסוד זה אנו מוצאים גם ביום הכיפורים. פעם אחת בשנה בלבד, רשאי הכהן הגדול להיכנס לפני ולפנים, לקודש הקודשים. המפגש העילאי הזה, הנו הזדמנות מופלאה לשפוך שיחה ובקשה לפני בורא עולם. אף על פי כן, אין הכהן הגדול אומר שם, בקודש הקודשים, אפילו מילה אחת! הדומיה עוטפת את המעמד. רק ביציאתו לבית החיצון הוא מתפלל תפילה קצרה. כה גדול הוא הרגע, עד שניסיון לפרוט אותו למילים, יוריד אותו מקדושתו. הכהן נתבע להאזין ולא לדבר. להבין את גודלו של כוח ההקשבה.

הרמב"ם סבר שעניינו של השופר לעורר אותנו להאזין לעצמנו, כאשר האדם ישן הוא אינו יכול להאזין לקולות השופר הקוראים לו לשפר את איכות חייו:

"...תקיעת שופר בראש השנה ... רמז יש בו :
עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם
וחפשו במעשיכם "

(הלכות תשובה לרמב"ם, פרק ג', הלכה ז')

בשעה שאנו פועלים, מדברים, צוחקים - אנו כאילו ישנים, שכן, איננו קשובים לקול הפנימי שבנו.

הדרך אל שיפור איכות חיינו הן במישור האישי הפרטי - בין אדם לעצמו, והן במישור החברתי והסביבתי - בין אדם לחברו, והן בין האדם לאלוהיו, מתחילה ביכולת להקשיב.

אם נלמד להאזין לקולו של השופר הדבר יאפשר לנו להתקדם, לשפר ולשוב אל עצמנו ולמצות את מירב היכולות הטמונים בנו. ולהוציאם מן הכוח אל הפועל.

(עפ"י "לשמוע קול שופר" מאת הרב אביחי קצין, אתר kipa)

השעשור הזה:

את חשיבותה של מידת ההקשבה אנו מוצאים במקום נוסף. הגמרא (במסכת עירובין דף יג עמוד ב) מתארת מחלוקת בין בית הלל ובית שמאי: "שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים: "הלכה כמותנו" והללו אומרים: "הלכה כמותנו". המחלוקת כללית היא ולא נקודתית. שיטתו של מי צריכה להתקבל להלכה. של בית הלל או של בית שמאי?" לאחר שלוש שנים הוכרעה המחלוקת: "יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלהים חיים הן והלכה כבית הלל". "וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותנו? מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהן ודברי בית שמאי ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן". הסיבה שההלכה נפסקה כבית הלל, על אף ש"אלו ואלו דברי אלוהים חיים" היא, מפני שבית הלל נוהגים לאזכר את שיטת החולקים עליהם. ולא זו בלבד, אלא שמקדימים את דברי החולקים לדבריהם. מה לזה ולפסיקת הלכה? פסיקת הלכה היא פעולה אינטלקטואלית, שמטרתה להגיע לחקר האמת. מה לזאת ולמידות טובות, ל"נוחין ועלובין"? כאן למדנו שעל מנת להגיע לחקר האמת, עלינו ללמוד את סוד ההאזנה. מי שאינו מאזין גם לדעת החולק עליו, לא יוכל להגיע למיצוי האמת. בית הלל, המאזינים גם לדברי בית שמאי, מסוגלים להגיע טוב יותר לחקר האמת.

דף עבודה לתלמיד:

לפניך מקורות העוסקים בנושא ההאזנה לתקיעת השופר:

ראש השנה בתורה :

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֲדָשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל מִלְאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:

(במדבר כ"ט, 1)

? על פי מקור זה, מהו שמו הנוסף של ראש השנה?

_____

? למה מרמז שם זה?

_____

הברכה על תקיעת השופר:

"בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְשִׁמְעַת קוֹל שׁוֹפָר".

? על פי ברכה זו: האם החשיבות של השופר היא
התקיעה בו או השמיעה של קולו?

_____

הרמב"ם כתב:

"...תקיעת שופר בראש השנה ... רמז יש בו :
עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם
וחפשו במעשיכם"

(הלכות תשובה לרמב"ם, פרק ג', הלכה ז')

? על פי דברי הרמב"ם, מה ניתן ללמוד מההאזנה לתקיעת השופר?

_____

_____

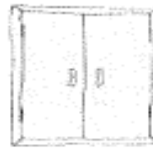
נלמד להאזין...

? אילו השלכות יש למידת ההאזנה בחיי היומיום? (ניתן להיעזר בקטעים הבאים):

? האם בקטעים שלפניך היו לאנשים בעיות שמיעה או קשיים בהבנה שגרמו להם לענות כפי שענו?

? אם לא – מה בכל זאת הייתה הבעיה?

? מה נלמד מכך, על האזנה לתקיעת השופר?

כאני מספר לך מהו, ואתה כל הזמן רק "יופי, יופי" משיב, אני יודע אתה בכלל לא מקשיב.

(מתוך "והילד הזה הוא אני" מאת יהודה אטלס)

לא מקשיבים / אפרים קישון

לפני ימים מספר גיליתי, באופן מקרי לגמרי, שהבריות אינם מקשיבים. קשה להסביר זאת. המקרה שקרה כך קרה: ישבתי עם משפחתי הענפה במסעדה חדשה... כאשר הגיע אלינו בעל המקום, הוא לחש:

- אני מקווה שהכול בסדר, רבותי, איך הסטייק שלנו?
- איום - עניתי.
- אני שמח לשמוע זאת - קד הבוס קידה קלה, אגב חיוך של שביעות-רצון, ורץ הלאה לשולחן הסמוך. חשבתי שזה מקרה חריג של חוסר קומוניקציה וקשיי-שמיעה, עד שלא הגעתי לתחנה הבאה במסלולי, הלא היא מערכת עיתוננו.

בשעת בואי התחוללו במקום חילופי דברים סוערים אודות חידושו של מר שפירא. אך נכנסתי, רץ אלי עורך המשנה, זיגי, ושאל את פי בלהט הוויכוח:

- תגיד, אמרתי או לא אמרתי לך, שהוא ישוב לכיסאו בתוך שלושה חודשים?
- לא אמרת.
- בבקשה! - שאג זיקי בתרועת ניצחון - שמעתם!
- לא מקשיבים. זאת אומרת מקשיבים, אבל קולטים אך ורק מה שהחליטו מראש לקלוט.

הדו-שיח האזורי הבא הוא דוגמה מאלפת להבלי-הקליטה האלה:

- מה שלומך? - רע מאוד. - יופי. והמשפחה?
- נמאסה עלינו, - זה העיקר. תקפצו פעם.

...

לא מקשיבים.

לפני החג, דרכנו למישהו בדואר החבילות על הרגל. סליחה, אמרנו, עשינו בכוונה.

על לא דבר, השיב הדרוך, זה קורה. לא מקשיבים לאדם. עצוב מאוד.

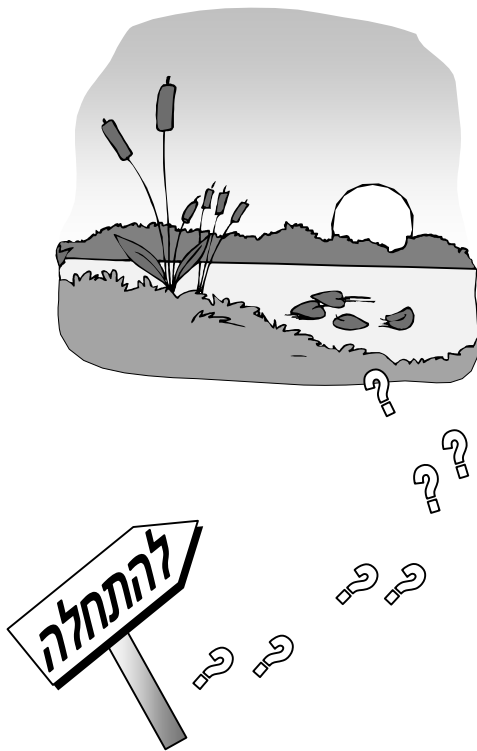

דף הפעלה לתלמיד:

חלק חשוב מהיכולת להאזין ולהקשיב, ולא פחות דורש מאמץ, הוא היכולת להאזין לעצמנו. לקחת פסק זמן, לעצור, לברר בתוכנו פנימה ולשאל שאלות:

ראש השנה כשמו כן הוא – ראש, ראשון לשנה. תחילת השנה. בכל התחלה יש תחושה מיוחדת של התרגשות מלווה בסקרנות ובחוסר וודאות, קראו את השיר הבא וענו על השאלות שאחרי:

בְּסִימָן שְׁאֵלָה? / לא ידוע

כל שנה מתחילה בסימן שאלה
כתינוק המודד צעדיו
כמו זריחה מתגלה, על פגרת פחלה
ופניה לשמי מערב.

כל שעה מתחילה בסימן שאלה
כמו הלב הפועם לו קצובות.
כמו גבעול ירקרק שצומח בלאט
ופניו לפסגות הגבוהות.

זה נפלא ששנה מתחילה לה
בשיר וברוח טובה!
כל שנה מתחילה בסימן שאלה
ואנחנו נמצא לה תשובה.

כל שניה מתחילה בסימן שאלה
ולפני שתשוב היא תחמק
כמו לטוף רוח ים, שעולה מי ים
נגונו עוד נשמע מרחוק.

זה נפלא ששנה מתחילה לה
בשיר וברוח טובה!
כל שנה מתחילה בסימן שאלה
ואנחנו נמצא לה תשובה.

? על פי השיר, בתחילת השנה יש סימני שאלה רבים. מדוע לדעתכם דווקא בתקופה זו שואלים שאלות? האם בזמנים אחרים לא שואלים שאלות?

? האם גם אתם עמדתם לפני "התחלות חדשות"? האם היו לכם סמני שאלה? נסו לשתף את חבריכם בתחושות אלו.

למורה: ניתן לפתח דיון על השאלה – מהו היתרון של תקופה מסויימת המוקצבת לשאלת שאלות, לתהיות, לחיפוש עצמי? ומהו היתרון של קבוצת אנשים גדולה העוסקת בזמן נתון בשאלות דומות, מעין "קבוצת תמיכה". יחד עם זאת, כדאי לברר עם התלמידים את הסוגיה בדבר **גבולות ההתבוננות** בעצמנו ושאלת השאלות – האם די רק בזאת? באיזה מצב יהיה מי שרק תוהה ולא פועל? מי שרק מתבונן ומאזין ולא עושה דבר עם המסקנות?

לפניך מספר קטעי שירה המדברים על האזנה לעצמנו, על חיפוש עצמי. בחרי את הקטעים המתאימים ובהמשך מוצעות שאלות לדיון והעמקה. קטעים 2 ו 6 מיועדים לשכבות הבוגרות יותר.